

V razredu 25-ih videti in slišati vsakega učenca

Nina Novak

Zavod RS za šolstvo

Soustvarjamo razredni pouk

REPUBLIKA SLOVENIJA
**MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT**

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Naložbo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada

A top-down photograph of three children sitting on a dark asphalt surface, drawing colorful chalk art. The child on the left wears a yellow long-sleeved shirt and dark pants, leaning forward to draw. The child in the middle wears a pink shirt and blue shorts, sitting cross-legged. The child on the right wears a purple shirt and light blue pants, also sitting cross-legged. The pavement is covered with various colorful chalk drawings, including large circles, lines, and abstract shapes in shades of blue, pink, yellow, and green. A large, semi-transparent white circle is overlaid on the left side of the image, containing text.

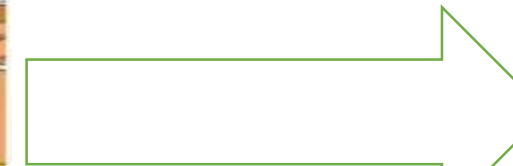
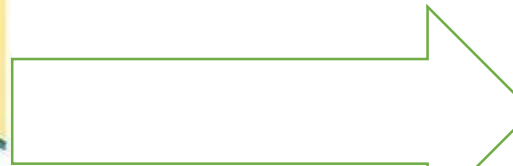
Prikazane bodo didaktične in
organizacijske možnosti za
zagotavljanje individualnih poti
učenja za **vsakega učenca** in
obenem spremljanja in
podpiranja **razred** kot celoto.

“... nič, popolnoma nič se ne
zgodí v šoli, dokler se to ne
zgodí učencu.”

Joe Carroll (1994)

Učenci se razlikujejo v svojem pristopu k učenju, torej je eden od najtežjih izzivov zadovoljevanje potreb vsakega posameznega otroka v določenem razredu.

<https://medium.datadriveninvestor.com/how-the-simplest-clustering-algorithm-work-with-code-b8af21aabda2>

V razredu, ki je osredotočen na učenca, imajo učitelji priložnost pomagati otrokom pri pridobivanju občutka za identiteto in lastno vrednost, učenju skupnih vrednot ter oblikovanju skupnosti učencev.

Učitelj je zgled spretnosti poslušanja in konstruktivne komunikacije, saj jih konstantno izvaja in upošteva.

Učitelj zna spodbuditi učence, da se soočijo z občutljivimi vprašanji (tabu teme).

Učitelj učencem dovoli bolje spoznati, razširiti in okrepiti medosebne odnose.

Poudarjeno je nenehno izboljševanje, učenje iz izkušenj in napak.

Učitelj dobro pozna svoje učence.

Odnosi v razredu so enakopravni, v ospredju je sodelovanje, učitelj se izogiba zlorabi moči.

Učitelj ima ustrezna pričakovanja do učencev in jim le-te jasno sporoča. Imajo pa tudi učenci pričakovanja do učitelja - to pomeni dogovorjena pravila dela in ravnanje v razredu.

Tako učenci kot učitelji na ustrezen način uporabljajo humor.

Spodbuja se strpnost in razumevanje potrebe vsakega posameznika in njegove potrebe.

Sprejema se drugačno mnenje, neguje se razumevanje drugega, empatija, zaupanje.

Učitelj ustvarja priložnosti, da učenci izražajo mnenja, občutke, delijo izkušnje, kar pripomore k njihovem dobremu počutju, dojemanje sebe in drugih okoli sebe,

KAZALNIKI DOBRE KLIME

OD

UPRAVLJANJE VEDENJA

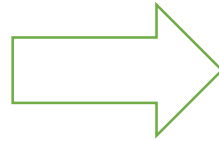
DO

Učitelj določi pravila in učenci jih „ubogajo“.

Vključenost učencev v postavljanje razrednih pravil.

Ni spodbujena samokontrola, ni izbire.

Načrtovanje lastnega časa pri pouku.
Razvijanje samokontrole z izbiro.

Soustvarjamo razredni pouk

Učenci pridobijo resničen občutek odgovornosti s sodelovanjem v procesu oblikovanja razrednih pravil.

Učenci v krogu - razprava o namenu pravil in rutin.

Učenci razumejo, da so pravila ustvarjena zato, da ohranjajo varnost ljudi, da varujejo osebne pravice in svobodo ter da priskrbijo navodila za primerno vedenje.

Ponudite določene primere, jedrnih pravil, kot npr. *Stvari vrni tja, kamor sodijo. Pozorno poslušaj.*

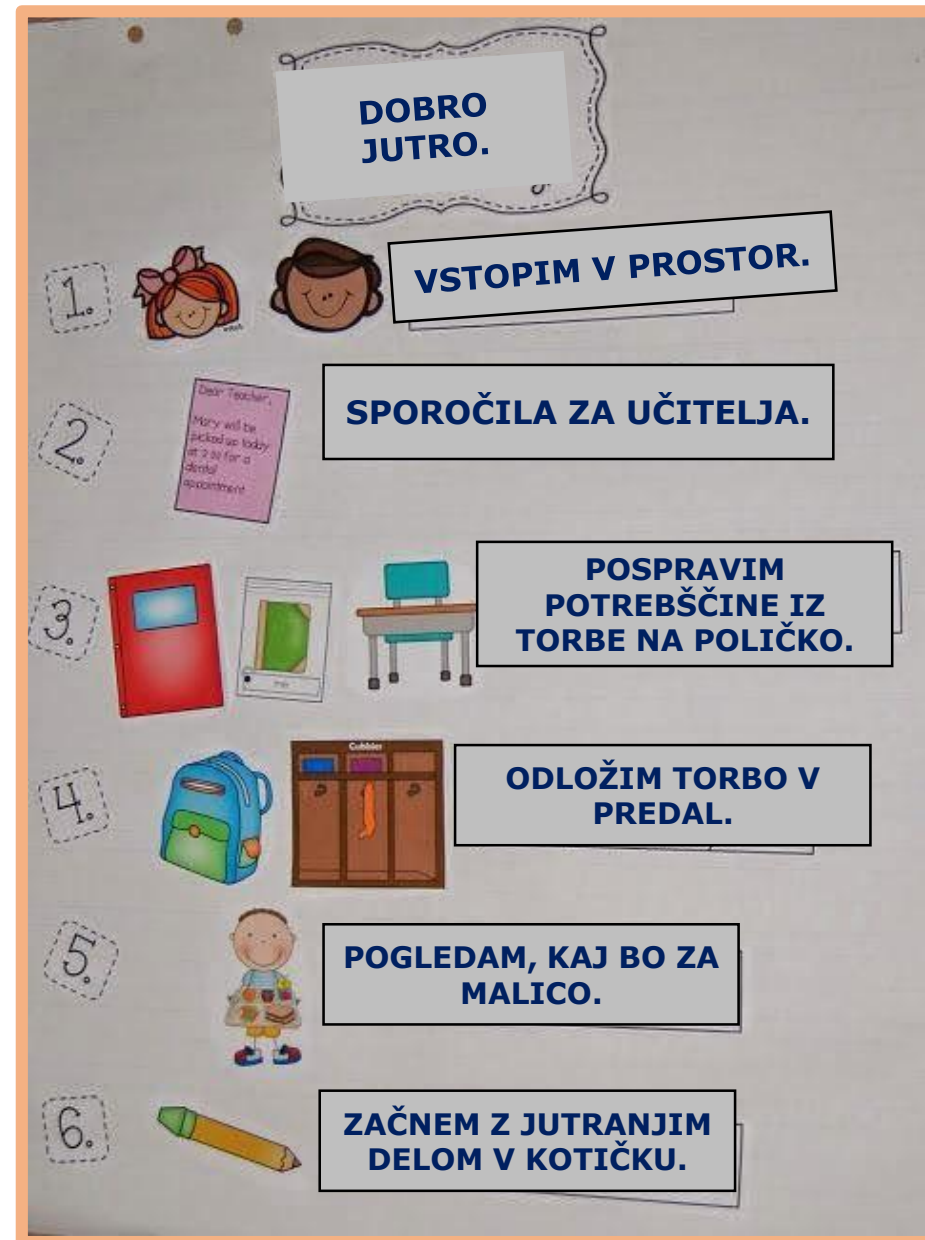
Vprašajte učence po njihovih idejah, dovolite, da se razred odloči, katera pravila in rutino bodo prevzeli.

Usmerite učence, da raje izberejo nekaj konkretnih pravil kot veliko podrobnih.

Napišite jih na vidno mesto.

Dodajajte pozitivne pripombe ob sledenju pravilom.

„Sedaj sem jaz na vrsti, da govorim, in ti, da poslušаш. Prosim, spoštuj me tako, da me poslušаш.“ / „V skupino se lahko vrneš, ko boš pripravljen pozorno poslušati.“

ZAGOTOVLJENA POMOČ ODRASLEGA IN VZTRAJNOST.

V razredu, ki je osredotočen na učenca, imajo učitelji priložnost pomagati otrokom pri pridobivanju občutka za identiteto in lastno vrednost, učenju skupnih vrednot ter oblikovanju skupnosti učencev.

Delo z razredom kot celoto oz. z manjšimi skupinami
Skrb za priložnosti za delo na skupnih projektih s skupnimi cilji

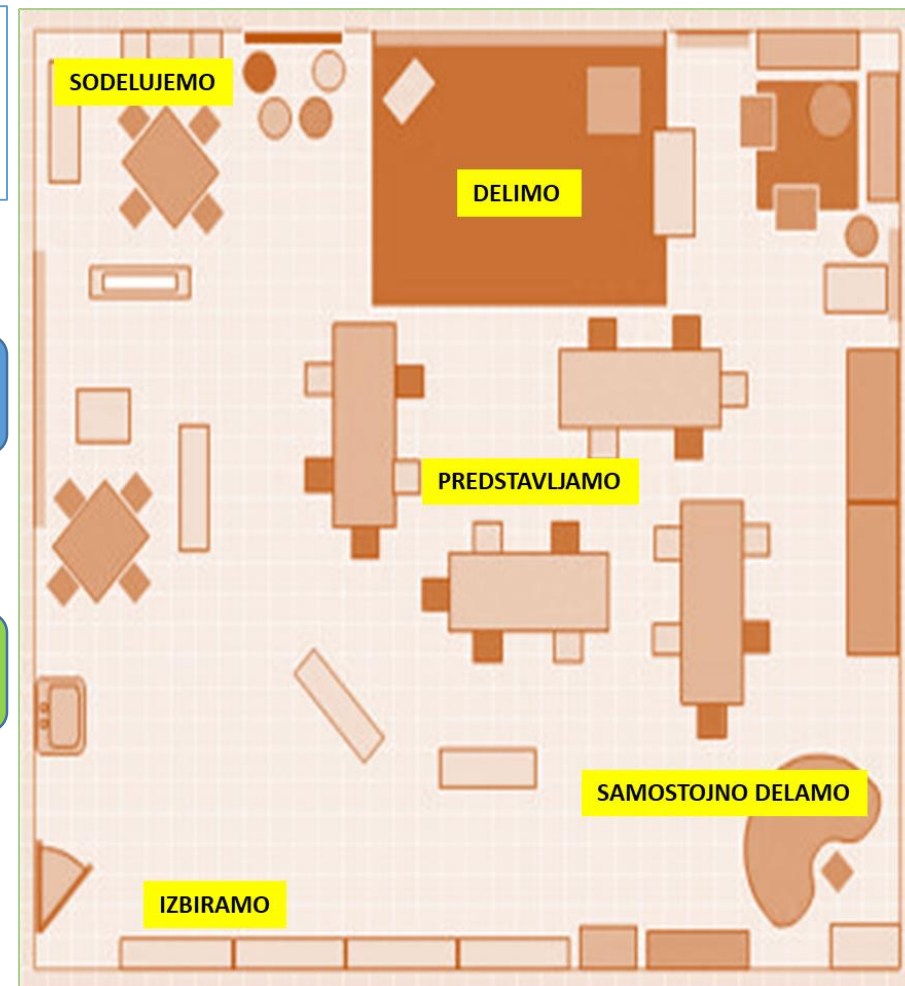
IZGRADNJA OBČUTKA ZA SKUPNOST

KNJIGE, KI SMO JIH V
TEM LETU

SKUPAJ PREBRALI.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Naložbo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada

Poslušanja se naučiš s poslušanjem,
govorjenja z govorjenjem,
odgovornosti s prevzemanjem odgovornosti.

KAKO?

1. DOLOČANJE CILJEV

Janez bo izboljšal svoje
bralno razumevanje tako,
da bo prebral tri knjige, ki si
jih sam izbere in jih
predstavi razredu. Delo bo
končal v enem mesecu.

USPEH

POROČAMO O DELU IN NAČRTUJEMO

IME:	PRIIMEK:	
DAN:	DEJAVNOST:	
	JAZ MENIM:	SOŠOLEC, SOŠOLKA MENI:
Upoštevanje navodil.		
Doseganje kriterijev uspešnosti.		
Sodelovanje z drugimi.		
Novne ideje.		
Odnos do okolja.		
UČITELJ, UČITELJICA MENI:	MOJI CILJI ZA NAPREJ:	

Vir: Priročnik Pouk na prostem, 2022

azredni pouk

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Naložbo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada

Poslušanja se naučiš s poslušanjem,
govorjenja z govorjenjem,
odgovornosti s prevzemanjem odgovornosti.

KAKO?

Vir: Priročnik Pouk na prostem, 2022

2. ORGANIZACIJA ZNOTRAJ RAZREDA

Otroci naj sodelujejo pri fizični organizaciji prostora, dekoraciji razreda – odgovornost in razvoja lastništva.

- Poimenovanje predmetov in materialov v razredu
- Izbiranje in ustvarjanje slik za razstavo
- Rojstnodnevne table
- Bralne table
- Naš razredni slovar

3. SHRANJEVANJE PODATKOV

- Zvezki
- Dnevnik branja
- Mapa za pisanje
- Matematični dnevnik
- Moj slovar besed
- Moj pravopis
- Mapa likovnih izdelkov

Individualizirano
„To je tvoje, je pomembno in dragoceno.“

OSEBNA IZKAZNICA
KNJIGE

PREDSTAVIM SE SKOZI RAČUNSKE
OPERACIJE.

Moja starost :	Številka čevljev:	Mesec mojega rojstva:
____	____	____
Moj rojstni dan:	To sem jaz:	Število oseb v naši hiši/stanovanju:
____	____	____
Število črk v mojem imenu:	Število učencev v mojem razredu:	Število hišnih ljubimcev:
____	____	____
Število deklic v mojem razredu:	Hišna številka naše šole:	Število :
____	____	____

ŽEVANJE.

Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega

Soustvarjamo razredni pouk

Republika Slovenija
za šolstvo

Naložbo ... bljika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega

Poslušanja se naučiš s poslušanjem,
govorjenja z govorjenjem,
odgovornosti s prevzemanjem odgovornosti.

KAKO?

4. DOMAČE DELO

Domača naloga naj spodbuja neodvisnost in odgovornost, priložnost za uporabno novega znanja (starejši učenci), načrtovane tako, da omogočajo otrokovo samostojno delo.

- Vprašati otroke o njihovih predlogih za vajo določene veščine.
- Izboljševanje že narejene domače naloge na osnovi povratnih informacij sošolca ali učitelja.
- Učenci naj imajo poseben zvezek ali beležko za domače naloge, kjer vodijo dnevnik domačih nalog.
- „Obrnjeno“ učenje.
- Podajanje domače naloge na začetku ure, s čimer opredelimo tudi namen učenja. (Prirejeno po Clandfield in Prodromou, 2009)

5. RAZNOLIKI ODZIVI NA UČENJE

- Konferenca učencev
- Okrogla miza o prebrani knjigi
- Branje lastnih zgodb
- Intervju s sošolci
- Kviz za učence
- Učenec učitelj – mini učna ura
- Igre

IZHODNA KARTICA

IME:

DAN: DEJAVNOST:

Kaj si se danes pri pouku na prostem naučil? Kaj bi o tem želel naučiti druge?

REPUBLIKA
MINISTRSTVO
ZNANOSTI

Naložbo sofinancirata Republika Slovenija in

Vir: Priročnik Pouk na prostem, 2022

RAZRED KOT SKUPNOST

ORGANIZACIJA

UČENJE

25 posameznikov

Soustvarjamo razredni pouk

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Naložbo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada

Osnovni namigi za učinkovito učenje v mojem razredu? (Prirejeno po A. Holcar Brnauer, VIZ, št. 2-3, 2019)

Vzdušje v razredu je miselno spodbudno, psihološko varno in sproščeno.	Učitelju je mar za učence.	Slike in sporočila na stenah učilnice spodbujajo razmišljanje, radovednost in čudenje.	Plakati s kriteriji uspešnosti, nameni učenja in dokazi visijo na stenah učilnice v vidnem polju učencev.	Učitelj uporabi vse odgovore, pravilne in napačne, za razvijanje razumevanja učencev.
Didaktična orodja omogočajo vključevanje vseh učencev.	Učenci ne dvigujejo rok.	Vsak učenec ve, da je lahko kadarkoli povabljen k razmisleku in k odgovoru.	Učitelj na odgovor počaka vsaj nekaj sekund.	Mize v razredu so postavljene tako, da se učenci med seboj pogovarjajo in učijo drug od drugega.

Soustvarjamo razredni pouk

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Naložbo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada

Vir: Mojca Pažon Čonžek, 2022

Prvi koraki v uvajanje personalizacije:

1. Spoznaj svoje učence.
2. Ugotovi interese učencev.
3. Pomagaj učencem, da postavijo svoje osebne cilje.
4. Vključi strategije, ki spodbudijo vrstniško učenje.

ustvarjamo razredni pouk

Videti in slišati vsakega = personalizacija

- se udejanja, če je učenec aktiven pri odkrivanju, pridobivanju in evalviranju lastnega znanja in če se poučevanje prilagaja učencu in ne on poučevanju.

- nanaša se na vsako prizadevanje s strani šole, da prilagodi učni proces zmožnostim učenca (Keefe, 2007).

- prilagajanje učenja in poučevanja na temelju primerjanja aktualnega znanja z želenim (Komljanc, 2009).

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

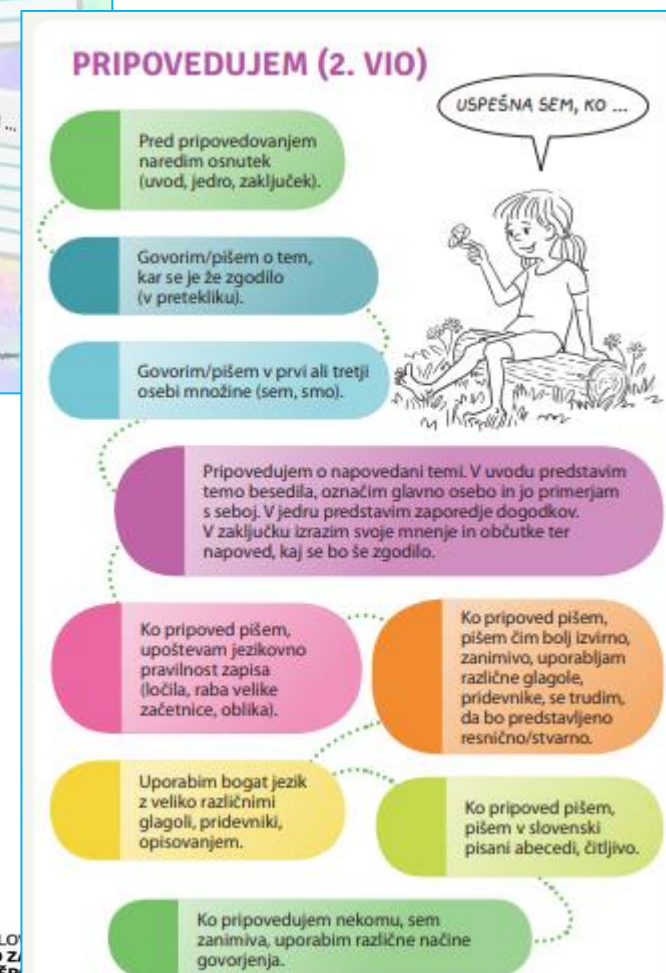

Metode in oblike dela v razredu, ki jih učitelj načrtuje bi naj omogočale, da so ideje in misli učencev vidne in slišane – vseh učencev, ne le tistih, ki dvignejo roke.

Učitelj, ki vključuje glas učenca ustvarja pogoje, da učenec prispeva na svoj način, spoštuje tiste učence, ki potrebujejo več časa, da oblikujejo svoje misli in ideje.

Šele ko imajo učenci priložnost povedati, pokazati ali razložiti svoje učenje in razumevanje, lahko učitelj ve, kdaj kaj vedo in kdaj ne, in zato lahko prilagodi svoja navodila tako, da učenec napreduje.

Pri tem odigra pomembno vlogo kultura pogovarjanja v razredu, spoštovanje čustev vsakega učenca in učitelja ter odnosi med njimi.

Soustvarjamo razredni pouk

REPUBLIKA SLO
MINISTRSTVO Z
ZNANOST IN ŠP

Naložbo sofinancirata Republika Slovenija in Evro

Vir: Priročnik Pouk na prostem, 2022

MOJE UČENJE JE VIDNO, KO ...

Kaj moram narediti, da se tega naučim?

Kako mi lahko sošolci in učitelj pomagajo pri tem?

Kako bom vedel, da sem pri učenju uspešen?

Kaj se učim?

Kako bom nadaljeval učenje, kaj se še moram/želim naučiti?

Diferenciacija Individualizacija Personalizacija

PRIMER (Sklop BRANJE Z RAZUMEVANJEM)

Diferenciacija v razredu

- Učenci v skupinah poslušajo določeno besedilo, skupaj narišejo miselni vzorec.
- Učenci v skupinah sestavijo vprašanja in jih dajo v reševanje drugim skupinam, takoj dobijo povratne informacije.
- Učenci v skupini dopolnijo in popravijo svoja vprašanja glede na povratne informacije.

Individualizacija v razredu

- Učenci poslušajo določeno besedilo in naredijo vsak svoj miselni vzorec ali drug način predstavitve.
- Učencem se razdelijo deli besedila, ki jih bodo predstavili sošolcem.
- Pripravijo predstavitev in ga izvedejo.
- Učenec se samovrednoti.
- Povratno informacijo mu podajo vrstniki in učitelj.

Personalizacija v razredu

- Učenci izberejo/predlagajo temo/besedilo, ki jo/ga bodo poslušali/brali.
- Učenci sooblikujejo namene učenja in kriterije uspešnosti za predstavitev teme.
- Učenci ustvarjajo različne izdelke z vrstniškim sodelovanjem.
- Učenci med pripravo sledijo ciljem - kriterijem, večkrat med delom vrednotijo svoje delo, si postavijo osebne cilje.
- Na izbran način predstavijo temo.
- Se samovrednotijo, dobijo povratno informacijo od sošolcev in učitelja.
- Načrtujejo nadaljnje delo v tem sklopu.

Soustvarjamo razredni pouk

IZHODIŠČE VIDNEGA UČENJA = UČENČEVO PREDZNANJE IN IZKUŠNJE

Ugotavljanje predznanja pomeni pridobivanje in beleženje vsega, kar učenci vedo o pojavu, ki se ga učijo, pa naj bo to znanje pridobljeno v šoli ali iz učenčeve osebne izvenšolske izkušnje.

OHRANJANE RAZNOLIKOSTI

Pri tem je pomembno ohranjati raznolikost, različna znanja, različna doživetja, različne poglede, saj te razlike osvetlujejo različne vidike določenega pojava.

ZIMA

SNEG

KRAJŠI DNEVI

OGREVANJE

Že na osnovi teh različnih izkušenj otrok je mogoče opisati **osnovne značilnosti izraza zima**. V razredu so morda učenci, ki imajo zelo posebne izkušnje z zimo.

Pomembno je, da **vsak učenec** **uzavesti svoje predznanje**, da pozna namen učenja in tako uvidi, kaj zna, kaj se mora naučiti, kako se lahko nekaj nauči. Njegovo učenje postaja vidno.

Te razlike v razumevanju so dobra podlaga za **ustvarjanje kognitivnega neravnovesja in odprtosti do novega znanja**

Soustvarjamo razredni pouk

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Naložbo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada

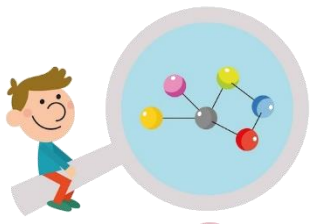

Ideja:

- Dopolnjevanje nalog

- Izberi dve ...
- Škatla z vprašanji
- Na pomoč!
- Poslušanje in povzemanje
- Glasbeni časomerilec

Učenci, ki izberejo to nalogo, odprejo učbenike in pisno odgovorijo na vprašanja o besedilu:

- 1) Koliko ljudi je starih 13 let?
- 2) Koliko je dečkov?
- 3) Kdo ne mara solate?
- 4) Kdo ima rad nogomet?
- 5) Kdo živi na deželi

Učenci, ki izberejo to nalogo, na delovni list napišejo vprašanja za naslednje odgovore o vsebini besedila:

- 1) Trije.
- 2) Štirje.
- 3) Hana je ne mara.
- 4) Jan ga ima rad.
- 5) Tine.

1. Razlaga
2. Navodilo: obrni se k sosеду in mu povej, kaj si razumel v učiteljevi razlagi.
3. Ponovimo postopek

Soustvarjamo razredni pouk

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Naložbo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada

KAKO?

Izbira

- Seznam dejavnosti za določen dan in omogočanje, da učenci izberejo vrstni red, v katerem bodo naloge opravljene.
- Začetek pouka z okroglo mizo, ki učence spodbudi, da pojasnijo, kaj se želijo oz. morajo naučiti iz vsebin dneva ali tedna.
- Začetek pouka z vprašanjem: "Kaj bi se danes radi naučili in kako?"

- Spodbuja jih, da vsebino raziskujejo na svoj način, tako da postavljajo dobra raziskovalna vprašanja in napovedujejo odgovore..

MLEKO, JEZIKOVNA PRAVILA

Učenje z raziskovanjem

Povezava z učenčevimi izkušnjami

- Zakaj jih torej tega ne bi vprašali?
- Primer organizacije: delitev idej in pogledov na tabli idej ali tabli izkušenj; vzpostavitev kotička za razpravo itd.

DENAR

- Učenci lahko ustvarijo svoj projekt, tako da predstavijo izbran izziv. Učitelj jim daje dovolj prostora, da postanejo kreativni in uporabijo izbran način.
- Na primer: posnamejo video, ustvarijo animacijo ali oblikujejo predstavitev.

FOTOGRAFIJA - VZORCI

Vključevanje tehnologije

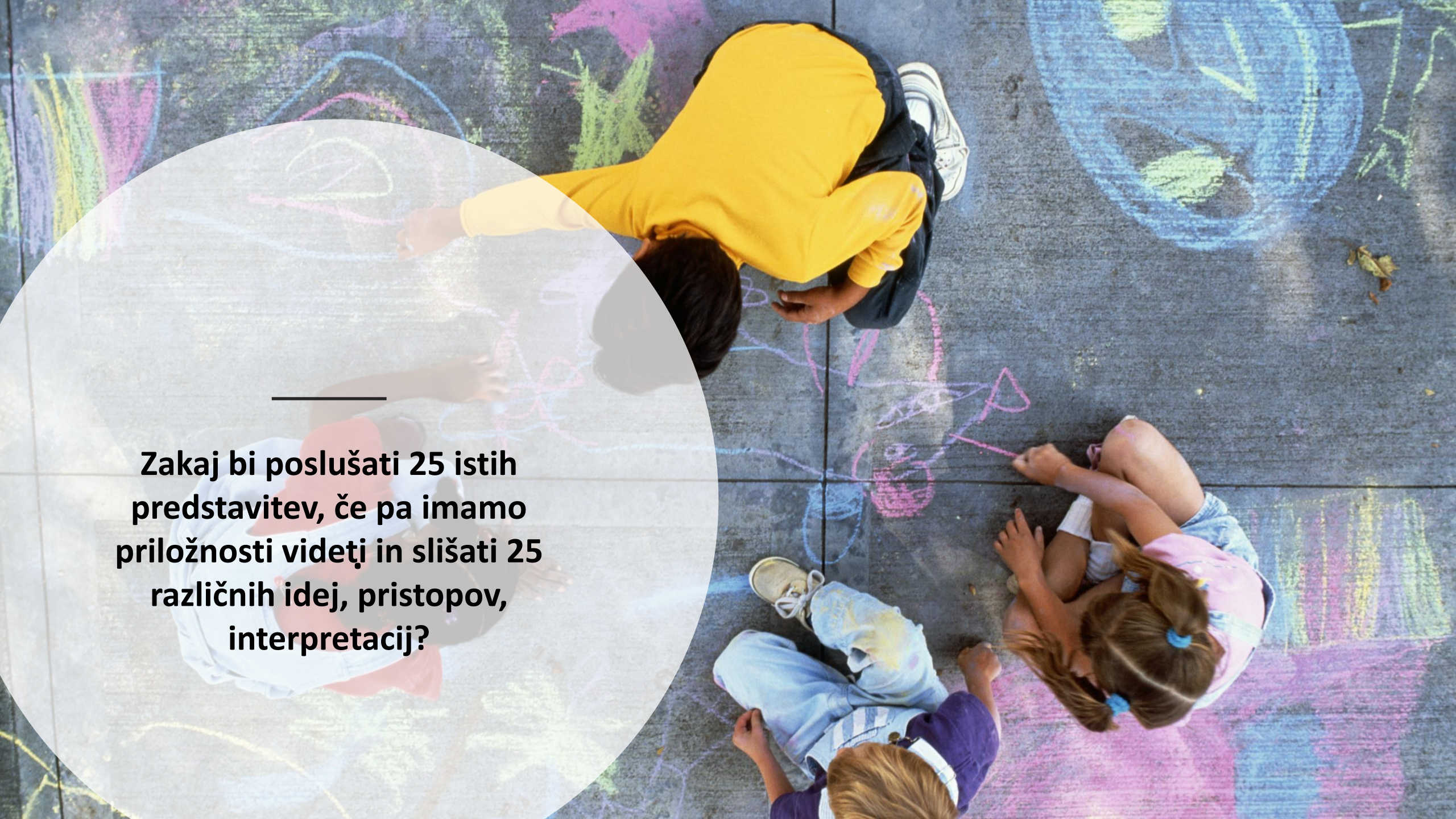
Formativno spremljanje

- Učitelj lahko za pridobitev informacije o razumevanju in razmišljanju učencev v vsakem trenutku uporabi orodja, kot so povratne informacije, razpravljalne teme, kvizi za sošolce, izstopne kartice, vaje za izmenjavo mnenj: razmisli – deli – povej.

- Učenec lahko vsebino razloži drugim na način, da jo drugi ne le razumejo, ampak da do nje vzpostavijo odnos.
- V vsaki učilnici in pri vsakem predmetu se najdejo učenci, ki so uspešni pri določenih temah, veščinah.
- Izbrati enega ali dva učenca, ki bosta naslednjih nekaj ur poučevala krajši del gradiva oz. učnega sklopa.

Učenci v vlogi učitelja

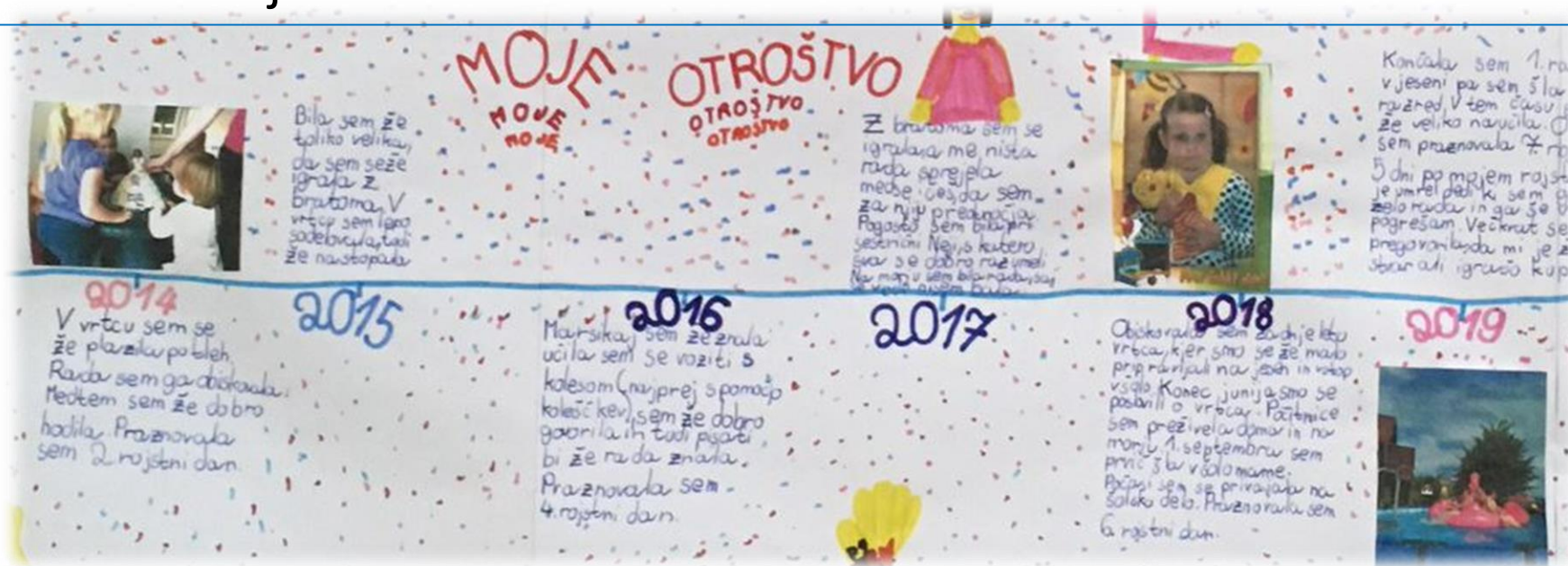
A top-down photograph of three children sitting on a dark asphalt surface, drawing colorful chalk art. The child on the left wears a yellow long-sleeved shirt and dark pants. The child in the middle wears a purple shirt and light blue pants. The child on the right wears a pink shirt and blue shorts. They are surrounded by various colorful chalk drawings, including a large blue circle with yellow dots, a pink triangle, and several abstract lines and shapes in yellow, green, and pink. A large, semi-transparent white circle is overlaid on the left side of the image, containing text.

**Zakaj bi poslušati 25 istih
predstavitev, če pa imamo
priložnosti videti in slišati 25
različnih idej, pristopov,
interpretacij?**

Pouk, v katerem se sliši glas učenca = v katerem imajo učenci podporo učitelja in sošolcev, učenec je znan namen učenja oz. se jim učenje zdi smiselno, učenci so zavzeti in imajo občutek lastne vrednosti.

R. J. Quaglia (2016)

Vir: Mojca Pažon Čonžek

Če šolsko okolje otroku ne zmore ponuditi tistega kar potrebuje, potem bo težko skupino in učno okolje doživljal kot **spodbuden in varen prostor** (Rogič Ožek, 2018).

Soustvarjamo razredni pouk

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Naložbo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada

Viri in literatura:

- Dodge, J. (2009). 25 Quick Formative Assessments for a Differentiated Classroom. New York: Scholastic Teaching Resources.
- Hattie, J. A. C. (2013). Lernen sichtbar machen. Schneider Verlag.
- Holcar Brunauer, A. (2017). Intervju z Normanom Emersonom. Vzgoja in izobraževanje: revija za teoretična in praktična vprašanja vzgojno izobraževalnega dela. Let. XLVIII, št. 5-6, str. 4.
- Holcar Brunauer, A., Bizjak, C., Borstner, M., Cotič Pintar, J., Ržen, V., Kerin, M., Komljanc, N., Kregar, S., Margan, U., Novak, L., Rutar Ilc, Z., Zajc, S., Zore, N. (2017). Formativno spremljanje v podporo učenju. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Kallick, B., Zmuda, A. (2017). Students at the Center: Personalized Learning with Habits of Mind. Alexandria: ASCD.
- Keefe, J. W. (2007). What is Personalization? Dostopno na: http://www.pdkmembers.org/members_online/publications/Archive/pdf/k0711kee.pdf (pridobljeno 28. 7. 2014).
- Komljanc, N. (2009). Formativno spremljanje učenja. V: Vodenje procesa ocenjevanja za spodbujanje razvoja učenja. Zbornik prispevkov. (ur. M. T. Škraba). Ljubljana: ZRSŠ. Str. 8–17.
- Licardo, M. (2015). Strukturalna analiza samoodločanja pri dijakih s posebnimi potrebami in dijakih brez posebnih potreb v srednjih poklicnih in strokovnih šolah. Doktorska disertacija. Univerza v Mariboru: Filozofska fakulteta.
- Marentič Požarnik, B. (2000). Psihologija učenja in pouka. Ljubljana: DZS.
- Nolimal, F. (2012). Učna diferenciacija v teoriji in praksi osnovne šole. V: Bezič, T. (ur.) Vzgojno-izobraževalno delo z nadarjenimi učenci v osnovni šoli. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Novak, L. (2016): Spodbujanje razvoja bralne kompetence na literarnem področju v 1. VIO. Pedagoška fakulteta Ljubljana: Doktorska disertacija.
- NOVAK, N. (2020). Ko je učenje personalizirano, ima vsak učenec glas, njegovo učenje pa je vidno = When learning is personalised, each student is given a voice and their learning is visible. Vzgoja in izobraževanje : revija za teoretična in praktična vprašanja vzgojno izobraževalnega dela. Letn. 51, št. 3, str. 6-13.
- Niemi, H; Jakku-Sihvonen, R (2006). Research-based teacher education. V: Research-based teacher education in Finland. Kasvatusalan tutkimuksia, Finnish Educational Research Association, Turku. Št. 25, str. . 31-50.
- Quaglia, R.J. (2016). School voice report 2016. Quaglia Institute for School Voice and Aspirations.
- Dostonona na: http://quagliainstitute.org/dmsView/School_Voice_Report_2016 and <https://surveys.quagliainstitute.org/> (Pridobljeno 19. 1. 2020)
- Vigotski, L. S. (2010). Mišljenje in govor. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- Hattie, J. (2012). Visible Learning for Teachers: Maximizing impact on learning. London: Routledge.

